

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

Malbork – zamek pełen tajemnic

CELE OGÓLNE

1. Zapoznanie uczniów z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi zakonu krzyżackiego.
2. Wyjaśnienie niektórych zagadnień związanych z kulturą rycerską.
3. Przedstawienie zamku w Malborku oraz tamtejszego Muzeum.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

1. Uczeń zna podstawowe informacje o roli zakonów rycerskich.
2. Uczeń zna najważniejsze wydarzenia z dziejów państwa krzyżackiego.
3. Uczeń zna kilka wybranych obiektów z terenu zamku w Malborku.
4. Uczeń rozumie podstawowe zagadnienia związane z kulturą rycerską.

Cele kształcące

1. Doskonalenie umiejętności logicznego myślenia.
2. Doskonalenie umiejętności pracy z tekstem i czytania ze zrozumieniem.

Cele wychowawcze

1. Rozwijanie rozumienia ciągu przyczynowo-skutkowego.
2. Uważliwienie na historię, kulturę, zabytki.
3. Rozwijanie zainteresowania historią.

METODY PRACY

♦ rozmowa sterowana ♦ praca z tekstem ♦ rozwiązywanie ćwiczeń ♦ burza mózgów

NARZĘDZIA

♦ komputer i rzutnik ♦

PRZEBIEG LEKCJI

5 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Zapytaj uczniów, co wiedzą na temat zakonów rycerskich. Powiedz, że podczas tej lekcji zapoznają się z dziejami najstłynniejszego zakonu. Pokaż im zdjęcie Malborka i zapytaj, czy wiedzą jaki obiekt jest na nim przedstawiony. Podziel uczniów na grupy 2-4 osobowe.

35 min

Lekcja właściwa

- ♦ Przedstaw uczniom **zadanie 1**. Zróbcie burzę mózgów, żeby wspólni zastanowić się nad odpowiedzią. Wyjaśnij uczniom różnice w strojach poszczególnych zakonów rycerskich. Następnie poproś o rozwiązanie w grupach **zadania 2**.
- ♦ Opowiedz uczniom o początkach zakonu krzyżackiego na ziemiach polskich. Opowiedz o legendzie, która mówi o początkach powstania Torunia – pięknego polskiego miasta. Jedną z pierwszych wzniesionych przez zakonników warowni był właśnie Toruń. Wedle legendy zamek ten wzniesiono na... wielkim, kilkusetletnim dębie, ale to Malbork stał się największym i najbardziej rozpoznawalnym zamkiem krzyżackim. Uczniowie wykonują **zadanie 3**.
- ♦ Zaprezentuj uczniom **film** dołączony do lekcji, następnie wykonajcie **zadanie 4**.
- ♦ Przedstaw uczniom podstawowe informacje o zamku w Malborku. Poproś o rozwiązanie rebusów z **zadania 5**. Następnie opowiedz im o Gdańsku oraz wielkim reflektarzu. Wyjaśnij uczniom różnicę między rycerzem a najemnikiem. Żeby zapoznać ich z rycerskim ekwipunkiem oraz treningiem, poproś o wykonanie **zadania 6 i 7**.
- ♦ Obejrzyjcie wspólnie obraz Jana Matejki „Bitwa pod Grunwaldem”. Spróbuj nakierować uczniów na odpowiedź, jakie wydarzenie jest tu przedstawione. Poproś o wykonanie **zadania 8**.

5 min

Rekapitulacja pierwotna

- ♦ Podsumujcie zdobytą wiedzę. Wyjaśnij uczniom kilka przyczyn upadku zakonu krzyżackiego. Daj uczniom czas na zadanie pytań.

Zadanie 1

W 1069 roku tłum rycerzy wyruszył do Jerozolimy, aby odbić ją z rąk Turków Seldżuckich. Wojnę tę nazwano krucjatą (od łac. crux - krzyż). Pierwsza krucjata zakończyła się sukcesem. Ale na pielgrzymów przybywających do Ziemi Świętej ciągle czekały liczne niebezpieczeństwa. Na drogach roiło się od rozbójników, a muzułmańskie armie co i rusz napadały na Jerozolimę, próbując odbić ją z rąk chrześcijan. Potrzeba było więc kogoś, kto zapewni bezpieczeństwo przybyszom.

Spójrz na poniższy obrazek. Zastanów się, dlaczego rycerzy wyruszających do Ziemi Świętej nazywano „krzyżowcami”?

Croisés (XIe-XIIIe-siècles).

- A) Nosili przyszyte do ubrania znaki krzyża, demonstrując tym samym przywiązanie do wiary chrześcijańskiej
- B) Każdy z nich niósł do Ziemi Świętej ogromny krzyż
- C) Byli członkami zakonu krzyżackiego

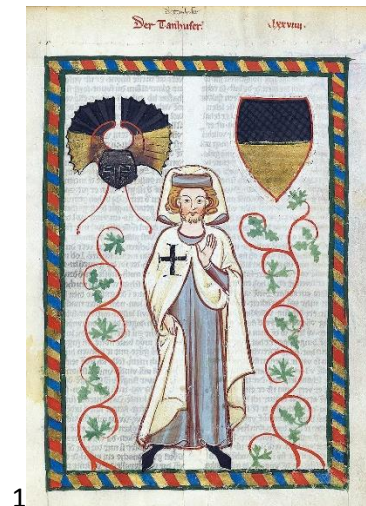
Zadanie 2

Przyjrzyj się poniższym przedstawieniom i przyporządkuj krzyże do poszczególnych zakonów.

A) Zakon joannitów

B) zakon templariuszy

C) zakon krzyżacki

CC BY 2.5, fot. Sailko

Zadanie 3

Kto sprowadził Zakon Krzyżacki na ziemie polskie?

Henryk Brodaty

Bolko Świdnicki

Konrad Mazowiecki

Zadanie 4

1) Nazwa zamku w Malborku pochodzi od:

- a) imienia Maryi - patronki zakonu
- b) rzeki, obok której wybudowano warownię
- c) imienia wielkiego mistrza, który kazał wznieść zamek

2) Gdzie znajdowała się siedziba wielkiego mistrza?

- a) Na Zamku Wysokim
- b) Na Zamku Średnim
- c) Na Przedzamczu (Zamku Niskim)

3) Wskaż cechy stylu gotyckiego:

- a) ciężka bryła; budynki niskie i najczęściej kamienne
- b) strzeliste kształty, wykorzystanie cegły jako budulca, bogate zdobienia m.in. na łukach portali
- c) nawiązanie do architektury starożytnej Grecji, m.in. poprzez częste wykorzystanie kolumn

Zadanie 5

1) Rozwiąż rebus, aby poznać nazwę sali, w której Krzyżacy jedli posiłki.

OR

+

PIEK

2) Rozwiąż rebus, aby poznać nazwę wieży, która na zamku służyła za toaletę.

ÓRA + BU

+

OG

Zadanie 6

Przyporządkuj obrazki z elementami uzbrojenia rycerskiego do ich opisów.

- 1) **Hełm sekretny** - niewielki hełm, zakładany pod hełm garnczkowy dla dodatkowej amortyzacji
- 2) **Kolczuga** - zbroja złożona z małych, metalowych kółeczek
- 3) **Kopia** - długa broń drzewcowa, używana przez rycerzy podczas walki z konia
- 4) **Hełm garnczkowy** - duży, ciężki hełm, który krył całą głowę rycerza
- 5) **Miecz** - popularna rycerska broń biała, noszona najczęściej w pochwie przyćepionej do pasa

a

b

c

d

e

Zadanie 7

Przeczytaj tekst, umieszczając brakujące słowa w odpowiednie miejsca.

♦ TRĘBACZE ♦ WALKI NA KOPIE ♦ TURNIEJE ♦ HEROLDA ♦

Na zamku w Malborku często odbywały się Przybywali na nie rycerze z całej Europy. W trakcie tego typu zmagani wojownicy mogli sprawdzić się w walce, zdobyć sławę oraz niezwykle kosztowne nagrody - broń, konie, pieniądze. Czuwanie nad przebiegiem turnieju było zadaniem Zapowiadał on rycerzy, wkraczających na pole walki. Ich wejście oznajmiali także Najpopularniejszą konkurencją były Do innych dyscyplin zaliczyć można walkę na miecze, topory oraz walki grupowe, w których ścierały się ze sobą całe oddziały rycerzy.

Przyjrzyj się płaskorzeźbie, pochodzącej z nadkominka na zamku w Malborku. Jakie konkurencje z turnieju rycerskiego możemy na niej zaobserwować? Wpisz pod zdjęciem prawidłową odpowiedź.

♦ WALKI GRUPOWE ♦ WALKA NA KOPIE ♦ WALKA KONNA NA MIECZE ♦ WALKA PIESZA NA TOPORY ♦

.....

Zadanie 8

Kiedy Krzyżacy podbili Prusów, zwrócili się przeciwko Polsce. W 1308 r. zajęli Pomorze Gdańskie. W latach 1409-1411 trwała zaś wielka wojna polsko-krzyżacka. Najważniejszym wydarzeniem tej wojny była bitwa pod Grunwaldem (1410 r.), podczas której połączone siły Królestwa Polskiego i Litwy pokonały zakon. Wojska Władysława Jagiełły obległy następnie Malbork, ale nie były w stanie zdobyć zamku. Wojna nie przyniosła ostatecznego rozstrzygnięcia. Zakończył ją pokój podpisany w Toruniu. Potęga zakonu została jednak nadszarpnięta.

Uszereguj wydarzenia w kolejności chronologicznej:

1. Oblężenie Malborka
2. Bitwa pod Grunwaldem
3. Rozpoczęcie wielkiej wojny polsko-krzyżackiej
4. Zajęcie Pomorza przez krzyżaków
5. Zakończenie wielkiej wojny polsko-krzyżackiej

.....

SŁOWNICZEK

ZAKON RYCERSKI - grupa rycerzy, która składała śluby czystości i ubóstwa. Wojownicy zobowiązywali się do pobożnego życia, ale też obrony wiary chrześcijańskiej. Zakony rycerskie powstawać zaczęły w czasie krucjat.

MNICH - osoba, która wybierała życie w klasztorze i służbę Bogu.

RYCERZ - wojownik, który otrzymywał ziemię od władcy, w zamian zobowiązując się służyć mu zbrojnie.

HERB - znak rozpoznawczy rycerstwa, pokazujący przynależność do określonego rodu.

RÓD RYCERSKI - rycerz oraz wszyscy jego bliźni i dalsi krewni, najczęściej połączeni tym samym herbem.

KOMTUR - w państwie krzyżackim był to zarządca jakiegoś obszaru - na przykład zamku lub ziemi.

POGANIE - w średniowieczu określano tak ludy, które nie przyjęły religii chrześcijańskiej.

ZIEMIA ŚWIĘTA - tereny na Bliskim Wschodzie (m.in. Jerozolima), uważane za kolebkę religii chrześcijańskiej.

POLECANE MATERIAŁY

Historia: Poszukaj – Malbork

<https://www.historiaposzukaj.pl/miejsca,9,malbork.html>

Historia: Poszukaj – Cudowne ocalenie zakonu?

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,208,obrona_malborka.html

Historia: Poszukaj – Trofeum wielkiej wojny z zakonem

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obiekty,1072,obiekt_relikwiarz.html

Historia: Poszukaj – Pokój toruński 1466

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,278,pokoj_torunski_1466.html

Malbork – największy zamek gotycki na świecie

<http://visitmalbork.pl/262,Malbork-najwiekszy-zamek-gotycki-na-swiecie.html>

Malbork – fakty nie mity

<https://www.youtube.com/watch?v=wk018GxvUuU>

Kim był Władysław Jagiełło?

<http://platforma.historiadlapolonii.pl/lessons/hzd/70/1>

Rekonstrukcja oblężenia Malborka

<https://www.youtube.com/watch?v=iSwV0QCbjrw>

Teatr historii – oblężenie Malborka

<https://www.youtube.com/watch?v=i1jArW7Wzml>

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1: A

Zadanie 2: 1C, 2A, 3B

Zadanie 3: Konrad Mazowiecki

Zadanie 4: 1) a, 2) b, 3) b

Zadanie 5: Reflektarz, Gdanisko

Zadanie 6: 1) e, 2) d, 3) b, 4) a, 5) c

Zadanie 7: *Na zamku w Malborku często odbywały się turnieje. Przybywali na nie rycerze z całej Europy. W trakcie tego typu zmagani wojownicy mogli sprawdzić się w walce, zdobyć sławę oraz niezwykle kosztowne nagrody - broń, konie, pieniądze. Czuwanie nad przebiegiem turnieju było zadaniem herolda. Zapowiadał on rycerzy, wkraczających na pole walki. Ich wejście oznajmiali także trębacze. Najpopularniejszą konkurencją były walki na kopie. Do innych dyscyplin zaliczyć można walkę na miecze, topory oraz walki grupowe, w których ścierały się ze sobą całe oddziały rycerzy.*

Zadanie 8: 1. Zajęcie Pomorza przez krzyżaków, 2. Rozpoczęcie wielkiej wojny polsko-krzyżackiej, **3.** Bitwa pod Grunwaldem, 4. Oblężenie Malborka, 5. Zakończenie wielkiej wojny polsko-krzyżackiej

**HISTORIA:
ZOBACZ**

niepodległa

POLEKA
STULECIE ODEYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

DUCH

**HISTORIA:
POSZUKAJ**

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.
Program „Historia: zobacz” jest przygotowany i realizowany we współpracy
z Fundacją Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii.

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA 2017-2022